

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

4.

nja Panja je dolgo časa molčala. Najbrže je pre-mišljala o Kocljevih besedah. Zopet se je oglasila. Rekla je s hudim glasom: »Ti si, nepridiprav, ravno ti? O, dobro, da si pod mojo streho; vsaj meni ni treba, da te iščem po svetu. Pograbim te danes in te zares umorim. Moja mucika pride, paličico z zlatim rogljičkom prinese in skoči semkaj k meni.

In začaram te, pobič, v strašno zver te začaram, a zvečer te ubijem, da te bodo pojedli jastrebi.«

»O, le čarajte!« se je smejal Kocelj zunaj pred durmi. »A rečem vam, teta Anjara Panjara, da pač ne boste nikoli več v svojem življenju čarali... Do smrti lahko čakate na mačko. A po smrti jo boste gotovo videli. Zakaj vaša mačka lovi zdaj pečene miši in pod-gane pri samem hudobcu. Zadavil sem jo sinoči, ker sem bil obljubil, da jo oderem na meh. Pa je nisem odrli na meh, ker je pregrda in prenemarna...«

»Ovbe, ovbe!« je zatarnala Anja Panja. »Ti moja lepa mucika! Ubili so te, zadavili so te, na meh so te odrli! Tako strašno ti bo gorje, pobič, kakor še ni bilo živemu človeku na svetu! Čarala bom, takoj pričnem čarati...«

»Le dajte, teta Anjara Panjara, če morete!« je odgovarjal Kocelj. »Na vasi govore, da sem zabite in kratke pameti. Saj je bilo nemara to res. Od včeraj pa je drugače. Zato sem pa napravil vse tako pre-tkano in sem vas ujel v past. Da boste pa še bolj veseli, vam povem, da je paličica z zlatim rogljičkom zdaj moja. V vaši skrinji sem jo našel in bom zdaj čaral z njo namesto vas!«

Kocelj je potegnil izza jopiča paličico in je potrkal z zlatim rog-ljičkom ob duri, da je zacingljalo... »Ovbe, ovbe!« je zavrisnila Anja Panja v silnem strahu. »Mojo paličico ima! Ali mi jo daš hitro nazaj — ha, ali mi jo daš? Tat, nepridiprav!«

»Počasi, počasi!« je dejal Kocelj. »Teta Anjara Panjara, saj sem že rekel, da ne vidite nikoli več svoje paličice. Moja bo zdaj, ker jaz hočem postati velik čarovnik. Mene ni treba šele učiti čarati, kakor ste hoteli učiti siromašno punčko, ki ste jo prinesli sinoči iz vasi. O, jaz znam že dobro čarati; sinoči sem se naučil od vas. Zdaj pa grem, da povedem siromašno punčko nazaj domov, vi pa ostanite lepo zdravi in mislite na Koclja!«

Kocelj se je že obrnil, da bi odšel iz kleti. Anja Panja pa je menda uvidela, da je resnično izgubljena. Zato je pa izpremenila glas in je pričela govoriti lepo in sladko: »Koceljček, ti prebiti Koceljček! Saj vem, da se samo šališ in se po svoji navadi norca delaš iz mene. Zato pa ne bodi tak in mi odpri dur! Ničesar ti ne storim, ker nisem prav nič huda nate. O, pogostim te tako lepo, kakor da si kraljevič iz devete dežele Kolovozije, ker te imam resnično rada. Veš, samo dražila sem te vedno, ker te imam rada... Odpri mi duri — in kupim ti novo obleko, nove črevlje in še celo nov klobuček, ki bo imel pravo orlovo pero za trakom. Deset cekinov ti dam, deset rumenih cekinčkov, da boš bogat, joj, tako bogat! Ali si me slišal, Koceljček?«

Sladko je govorila Anja Panja, da bi gotovo premamila vsakega vaškega paglavca. A Kocelj se je samo posmejal in je zamahnil z roko. — »Teta Anjara Panjara,« je rekel. »Čemu govorite toliko? Saj vas ne poslušam in tudi premamite me ne, pa če mi ponujate tudi tisoč rumenih cekinčkov. Le sami jih imejte, ker jih jaz ne potrebujem. Si jih bom že sam prislužil, ko bom v mestu dobrim ljudem kazal lepi nosek pritlikavca Brinclja... Zato pa kar tiho bodite in ostanite zdravi!«

Kocelj je zataknil paličico z zlatim rogljičkom za suknjič. Vžigalico je prižgal in je odšel naglo iz kleti in se še zmenil ni več za Anjo Panjo, ki je pričela na ves glas vreščati in butati ob težke duri. Stekel je po stopnicah navzgor in se je globoko oddahnil, ko je prišel v svetlo vežo. Tam se ni prav nič mudil, ampak je odšel takoj iz hiše. Zunaj na trati se je šele ustavil, je dvignil klobuček in ga je zavihtel, da je frfotalo lepo šojino pero. — »Juhuhu!« je zavriskal, da se je razlegalo daleč po zagorskem svetu in je odmevalo od snežnika do snežnika. Potem pa je zdrvel skozi odprto lesno, ki jo je bila jezna Anja Panja pozabila zapreti. Preko trate je letel in se je rinil skozi grmovje. In kar nenadoma je stal ves zasopel poleg Brinclja, ki je ležal na trati in se je zadovoljen grel ob plapolajočem ognju. In Brinclj se je napol dvignil in je obsedel na trati. Skozi ogromna očala je hudo gledal na Koclja in ga je karal: »Čemu rjoveš tako, da sem se neznansko prestrašil? Ali ne veš, da je Anja Panja blizu? Pa rjoveš in jo kličeš... Neumen si, Kocelj, in strašno vihrav! Da imam zdaj pri rokah pipec, ki si mi ga bil lani podaril, kar zavihtel bi ga nad tabo in ti puščal hudo krvco, da te končno mine vsa vihravost... Kar strah me je!«

A Kocelj se mu je smejal in mu je odgovarjal: »O kakšnem strahu govoriš? Če misliš, da je Anjara Panjara strah, se motiš. Ali moreš ti zgrabiti straha in ga zapreti v ječo?«

»Oj jмене, strah, neznanski strah!« je odvrnil pritlikavec. »Kako ga naj pograbil, ko je pa na sredi votel in ga okrog krajev prav nič ni? Zato ga pa tudi v ječo ne morem zapreti in se ga moram samo bati — huj! Koceljček, ne govóri o strahu, ker lahko pride in naju pograbi...«

»Seveda!« je dejal Kocelj. »Ne rečem, da bi se ne bal strahov in drugih pošasti. Toda Anjare Panjare se prav nič ne bojim, pa najsi je še tako velika čarovnica. Danes sem jo dobro nasukal. V ječo sem jo zaprl, da ne more nikamor iz nje. In namesto nje sem postal velik in hud čarovnik. Če hočeš, Brinceljček, pa ti začaram tvoj piškavi nosek v smrekov storž. Boš videl, kako boš potem lep. Vsi se ti bodo čudili.«

Kocelj je potegnil izza jopiča paličico, da se je zlati rogljiček zasvetil in zalesketal. Od strahu je pritlikavec Brincelj zavriskal in je poskočil na noge. Z rokami si je zakril dolgi, šilasti nos in je že hotel pobegniti v goščavo. Toda premislil si je in se je okrenil h Koclju. — »Ljubi Koceljček!« je prosil z milim glasom. »Ne čaraj, ker je čaranje velik greh. Posebno pa še mojega lepega noska ne čaraj! Usmili se ga, Koceljček!«

Kocelj se je smejal in ga je tolažil: »Ne boj se, Brinceljček! Ničesar ti ne storim — ne tebi ne tvojemu piškavemu nosku. Samo poslušaj me, da ti povem, kako sem ugnal Anjaro Panjaro v kozji rog. Pa boš strmel in se veselil z mano. Poslušaj me!«

In Kocelj je pripovedoval vse po vrsti, kar se je bilo z njim zgodilo od včerajšnjega dne. Brincelj ga je pa zvesto poslušal in je tako strmel, da se mu je dolgi nos vidoma privzdignil. Z rokami je sklepal, po kolenih se je tolkel in se je smejal in jokal obenem.

Kocelj je končal. Hudomušno je pogledal Brinclja in je rekel: »No, Brincelj! Ali bi se upal ti napraviti kaj takega? I, menda ne! Ali bi ti zaprl čarovnico v klet in ji ukradel čarodejno palico?«

Pritlikavec ni ničesar odgovoril. Svojo visoko madro je vrgel ob tla, na glavo se je postavil in je migal z nogami po zraku. Prevrgel se je trikrat po trati in je samo vpil: »Oj jмене, ti lepi moj nosek! Kako krasno bo zdaj!«

Brincljevo veselje je bilo utemeljeno, saj je moral njegov dolgi, šilasti nos že dosti pretrpeti zaradi Anje Panje. Še danes je bil ves otekel in rdeč, ker je bil sodnik Vitranec pošteno potegnil zanj. In to vse zaradi Anje Panje, ki je pobegnila iz ječe in se je skrila semkaj v varno Planico. No, pa jo je Kocelj zdaj pretkano nasukal in jo je zaprl v klet, da ne more nikamor več... »Hm,« si je mislil pritlikavec Brincelj, ko se je plazil za Kocljem iz goščave. »Zdaj sem pa na varnem. Lepo se mi odpočije lepi nošek in se popolnoma pozdravi, da

ga lahko pokažem vsem poštenim ljudem in tudi samemu Vitrancu, ki je tako hud name ... Zdaj se lahko povrnem v Črno lopo k Vitrancu. Kaj mi ni rekel, da se lahko povrnem, če ujamem Anjo Panjo in jo privedem nazaj k njemu? — Zdaj imamo Anjo Panjo — zaprto jo imamo v kleti, in Vitranec lahko že kar zdajle pride ponjo in jo na vrvi zvleče nazaj v Črno lopo.«

Brincelj je veselo poskočil sredi grma, a tako nerodno, da je omahnil in ga je ostra vejica oprasnila po nosu. Pač se je Brincelj naglo zgrabil za nos, toda ni se zmenil za bolečino, ampak je rekel Koclju: »Koceljček, domislil sem se nečesa lepega! Ti pojdeš sam v mesto. Saj ni treba, da bi šel jaz s tabo, ker si ti sam dovolj pogumen ... Jaz se vrnem k Vitrancu in mu bom zopet dober služabnik. Saj mi ni bilo nič hudega pri njem. Pa navajen sem ga tako, da ne morem živeti brez njega. Tudi Vitrancu mora biti že hudo po meni in po mojem lepem nosku. Zato pa se vrnem k njemu. Pa se tudi lahko vrnem, ker si ti ujel Anjo Panjo in jo zaprl v klet.«

»Joj,« se je zavzel Kocelj. »Kaj mi govoriš, Brincelj? Nazaj hočeš k Vitrancu in nočeš z mano v mesto? Pa kaj bom jaz v mestu brez tebe in brez tvojega lepega noska? Kaj naj kažem po mestu in s čim naj služim rumene cekine, če pa nimam tvojega noska? Iz te moke ne bo kruha. Zato ti pa rečem, da pojdeš z mano v mesto. Tako si mi obljubil in obljubo moraš držati. Če pa ne boš hotel iti, ti odrežem piškavi nos in ga vzamem s sabo v mesto. Ali si razumel?«

No, Brincelj je dobro razumel. Zato pa je povetil dolgi nos in glavo in je samo bridko vzdihnil. Vso pot je molče stopal za Kocljem in je skoro tekel, da ga je dohajal. Že sta prišla do samotne hišice in sta že stopila na visoki prag. Tedaj pa se je Brincelj odločno ustavil in ni hotel naprej, rekoč: »Ne grem s tabo v domovanje Anje Panje, ker se bojim. Ali se nisi dogovoril z Anjo Panjo, da me ulovita, ker se je vama zahotelo mojega lepega noska? Pa si mi zanalašč rekel, da si zaprl Anjo Panjo v klet. Pa je nisi! Samo lagal si se. Samo za nosek je vama, samo za moj lepi nosek. Odrezati mi ga hočeta. Zato pa ne grem nikamor. Tu na pragu počakam in pobegnem, če zagledam nevarnost.«

Kocelj se je posmejal in je pograbil pritlikavca za rame. »Prismuka prismuknjena!« je rekel. »Briga se kdo za tvoj piškavi nos! Mi je pa že vsak smrekov storž ljubši nego tvoje skrupucano šilo v obrazu. Z mano pojdeš, ker nočem, da mi delaš neumnosti. Če mi pa nočeš dati miru, te zaprem v klet k Anjari Panjari!«

»Ojojmene!« se je prestrašil pritlikavec. Urno je šinil v vežo in je tekel kar naprej. Kocelj je odšel v izbo in je stopil k durim, ki so držale v sosedno izbico. Poslušal je pozorno, a ni ničesar slišal ... »Čudno, da se siromašna deklica ne gané,« je premišljal. »Edini tolar, ki

ga imam v žepu, bi stavil, da je deklica tu notri... Pa zakaj se ne gane in niti enkrat ne zajoče? Hoj, nemara je pa umrla od samega strahu!»

Kocelj se je prestrašil te misli, da je kar odskočil. Prestrašen je gledal na zaklenjene duri in je ugibal, kako in kaj bi storil. A bilo ni pametne misli, zato je skoro obupal. Z vso močjo je pričel s pestjo udrihati po vratih in klicati: »Hoj, deklica iz vasi, ali ne slišiš? Zbudi se, zbudi, ker je že visok dan! Poldne bo že kmalu!»

Kocelj je umolknil in je poslušal. Zazdelo se mu je, da se je oglasil v izbici rahel šum, ki pa je takoj utihnil. Toda že naslednji trenutek je zaslišal glasen otroški jok. Kocelj se je oddahnil. — »Aha, še je živa in ni umrla od strahu. Zdaj jo pa lahko rešim, kakor sem bil davi rešil Brincelja... Samo to je hudo, ker ne morem v izbico. Preteto težko so zaklenjene duri. Vlomiti jih bo treba. Daj, Brincelj, skoči v kuhinjo, skoči v shrambo, pa mi prinesi sekiro!»

»Ojojmenel« se je prestrašil pritlikavec in si z dlanmi pokril nos. »S sekiro me hočeš, Koceljček? S sekiro mi hočeš odsekati lepi nosek? Koceljček, imej usmiljenjel«

Brincelj je zbežal v kot in se je tam potuhnil. Nos je tiščal k zidu in se je tresel po vsem životu. — »Budalo budalasto!« je vzrožil Kocelj nad njim. »Kdo ti pa kaj hoče in kdo kaj hoče tvojemu piškavemu nosu? Po sekiro pojdi!»

A Brincelj je tarnal: »Ne grem po strašno sekiro... Za ves svet ne grem... Ljubši mi je moj lepi nosek kakor pa ves svet...«

Nevoljno je Kocelj zarobantil in je vedel, da mora iti sam po sekiro, če hoče kaj opraviti. Pa je šel v nizko kuhinjo in je kmalu iztakni za ognjiščem sekiro. Vzel jo je in je šel nazaj v izbo. Pritlikavec Brincelj je zagledal sekiro. Na kolena je padel in je proseče dvignil roke. »Ne ubijaj, Koceljček — jojmene, ne ubijaj!« je moledoval s solznimi očmi. »Pa če že hočeš ubijati, ubij mene! Samo nosku prizanesi!«

A Kocelj se še zmenil ni zanj in za njegovo jadikovanje. Stopil je naravnost k durim. Sekiro je zavihtel in loputnil z njo po ključavnici. A duri se niso vdale. Kocelj je zamahnil še dvakrat, trikrat, petkrat — in šele pri desetem udarcu so se zgenile duri in so se z ropotom odprle. Kocelj je vrgel sekiro na tla in je stopil naglo v izbico.

»Ojojmenel« je zavrnil pritlikavec in je skočil iz kota. Zagledal je sekiro na tleh in se ji je bližal počasi in plaho. Sklonil se je nad njo in jo je sovražno gledal skozi ogromna očala. — »Pošast, ti strašanska pošast!« je rekel sekiri. »Ti si mi hotela odsekati moj lepi nosek? Le moj mili glas je potlačil Kocljevo hudo kri, da se je usmilil mojega lepega noska in je rajši razbil vrata. Skozi okno te vržem, da se razbiješ in skrhaš ob kamenul«

Previdno je prijel Brincelj sekiro za ročaj. Oprezno jo je dvignil in jo ponesel k oknu. Odprl je okno in je zagnal sekiro na trato.